

حمایت قانون از کارگران

بازرسان کار به میدان می‌روند

گزارش

«بازرسی کار» عبارت یا واژه مشترک بین شرکای اجتماعی حوزه اشتغال و تولید شامل کارفرمایان، کارگران، قانونگذاران و مجریان قانونی ناظر بر اجرای مقررات جاری قانون کار محسوب می‌شود. نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات مرتبط با قانون کار در راستای بهره‌مندی فعالان حوزه اشتغال و تولید و حمایت از این فعالان، از وظایف تعریف شده در قالب بازرسی کار است. در این مطلب با نگاهی به مزایای اجرای بازرسی کارگاهی توسط بازرسان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سراسر کشور در راستای حمایت از شرکای اجتماعی و تولید پر بستر قانون کار می‌پردازیم و بر ضرورت وجودی بازرسی کار، مشکلات و چالش‌های مرتبط و راهکارهای توسعه و افزایش گستره اثرگذاری این بازرسی بر اجرای قوانین و مقررات و کاهش حوادث شغلی متمرکز می‌شویم.

قانون در حوزه ضمانت اجرایی قوانین و مقررات ایمنی مرتبط با محیط شغلی، شکل نظارتی را تحت عنوان بازرسی کار در نظر گرفته و در واقع بازرسی کار، نظامی به منظور نظارت بر اجرای قانون کار محسوب می‌شود. از این رو بازرسان کار باید از استقلال در سیستم اداری برخوردار بوده تا وظایف خود را همگام با سیاست‌های قانون کار ارائه دهند.

بازرسان کار به منظور نظارت بر اجرای صحیح قانون کار و آیین‌نامه‌های حفاظت فنی و بهداشت محیط کار از طریق مراجعه مستقیم به کارگاه‌های مشمول این قانون، بازرسی از کارگاه‌ها را جهت صیانت از شاغلان و منابع مالی حوزه تولید عهده‌دار هستند.

بازرسی کار همچنین در قالب نهاد الزام‌کننده ایمنی محیط کار با ارائه عملکرد قانونی و مطابق با استانداردهای ایمنی و بهداشت کار، امکان اثرگذاری در راستای بازدارندگی کارفرمایان از عمل نکردن به تعهدات قانونی در ایجاد ایمنی محیط کار داشته که تداوم و استمرار این روند، کاهش آمار آسیب‌های شغلی را موجب می‌شود.

بر اساس ماده (۹۱) قانون کار، کارفرمایان و مسئولان واحدهای موضوع ماده (۸۵) این قانون مکلفند بر اساس مصوبات شورای عالی، الزامات فنی برای تأمین حفاظت، سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد وسایل مذکور را نیز آموزش دهند.

برای نهاد دولت در جایگاه حاکمیت، وظایف ساختار سازی و تدوین الزامات عمومی ایمنی کار و نظارت عالی پیش‌بینی شده و این موضوع از طریق تدوین مقررات ایمنی و حفاظت فنی از طریق شوریاعالی حفاظت فنی انجام شده و در واقع وزارت کار در کنار سایر دستگاه‌ها تنها نقش نظارتی و حاکمیتی در بحث ایمنی کار را عهده‌دار است.

۴۰۰ هزار بازرسی با ۸۰۰ بازرس کار

بر اساس اعلام «علی حسینی رعیتی فرد» معاون روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با فعالیت حدود ۸۰۰ بازرس کار در سطح کشور، سالانه بیش از ۴۰۰ هزار بازرسی از کارگاه‌های فعال کار در بخش‌های مختلف انجام می‌شود.

وی هفته گذشته در جریان اجرای طرح بازرسی ضربتی از کارگاه‌های پرخطر ساختمانی با بیان اینکه سالانه ۷۲۰ نفر فوتی حوادث ناشی از کار در کشور رخ داده که ۳۸ درصد این آمار به کارگاه‌های ساختمانی مربوط می‌شود، اظهار داشت: «ارتقاء ایمنی محیط کار و صیانت از نیروی کار به دنبال عضویت ایران در مقاله‌نامه‌های جهانی ایمنی کار در دستور برنامه‌ریزی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرار دارد.»

معاون وزیر کار همچنین در ادامه با اشاره به اینکه برای صیانت از نیروی کار اگماض در بازرسی‌های این

حوزه وجود نخواهد داشت، تصریح کرد: «بازرسان کار با تمامی زحمات صورت گرفته در این حوزه مشکلاتی را تجربه می‌کنند که امیدواریم با حمایت از آنها مسائل مرتبط برطرف شود.»

وی همچنین ابزار امیدواری کرد که سازمان نظام مهندسی و شهرداری‌ها در همکاری و تعامل با بازرسان کار نسبت به اجرای قوانین کار در کارگاه‌های مشمول قانون همت داشته باشند.

ظرفیت‌های بین‌المللی بازرسی کار

معاون روابط کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی پیش از این در گفت‌وگو با آتی‌نو با اشاره به اینکه کشور ما به مقاله‌نامه ۸۱ بازرسی کار پیوسته و این مهم توسط مجلس شورای اسلامی مصوب شده، گفته بود: «با طی کردن مراحل نهایی پیوستن و اجرای مقاله‌نامه بازرسی کار، بستر بهره‌مندی از ظرفیت‌های تعاملی با سازمان بین‌المللی کار و فناوری‌های جهانی در این حوزه در کشور فراهم خواهد شد.»

وی اضافه کرد: «بهره‌مندی از ظرفیت‌های بازرسی کار مرتبط با مقاله‌نامه ۸۱ سازمان بین‌المللی کار (ILO)، ارتقاء بازرسی‌های کار و افزایش سطح ایمنی محیط‌های کارگاهی برای حفاظت از نیروی کار را موجب شده و خروجی آن کاهش آمار حوادث شغلی را به دنبال دارد.» رعیتی فرد همچنین گفت: «با اجرایی شدن موارد مرتبط با مقاله‌نامه مذکور حوزه بازرسی کار در کشور امکان بهره‌مندی از بسترها و امکانات آموزشی روز در خصوص کنترل آسیب‌های ناشی از کار و پیشگیری از حوادث کار در محیط‌های کارگاهی فراهم می‌شود.»

معاون روابط کار وزارت تعاون با بیان اینکه در سال گذشته بیش از ۱۳ هزار حادثه کار رخ داده گفت: «بررسی‌هایبانگر پایین بودن آمار حوادث کار در کشور مانسبت به میانگین کشورهای همگن بود. همچنین اجرای مفاد مقاله‌نامه ۸۱ بازرسی کار امکان کاهش بیشتر حوادث شغلی و نزدیک شدن به استانداردهای روز بین‌المللی را موجب خواهد شد.»

وی در ادامه با بیان اینکه برای بهره‌مندی از ظرفیت‌های بازرسی کار برای پیشگیری از حوادث شغلی، ارائه آموزش‌های نوین بازرسی علاوه بر تدوین راهکارهای جدید، کاهش آسیب‌های شغلی را به دنبال دارد، افزود: «ارائه آموزش‌های لازم در حوزه بازرسی کار برای بازرسان و موارد مرتبط با پیشگیری و کنترل حوادث ناشی از کار برای تولیدکنندگان، کارفرمایان و نیروی کار در ایجاد محیط ایمن کارگاهی و کاهش آمار آسیب‌های اجتماعی

اثر گذار است.»

رعیتی فرد در ادامه با اشاره آمار حدود ۴۰ درصدی حوادث کار و ۴۹ درصدی فوتی‌های ناشی از حوادث شغلی در کارگاه‌های ساختمانی، خاطر نشان کرد: «بر اساس مصوبه شورای عالی حفاظت فنی و در راستای کاهش حوادث ناشی از کار، کارفرمایان و پیمانکارانی حاضر در مناقصات باید تأیید صلاحیت حفاظت و ایمنی را از حوزه معاونت روابط کار داشته باشند.»

کاهش حوادث کار ناشی از رشد بازرسی‌ها

بر اساس جدیدترین داده‌های آماری حوادث شغلی، سالانه حدود ۱۳ هزار حادثه ناشی از کار سالانه در کشور رخ می‌دهد که حدود ۷۲۰ مورد آن به فوت نیروی کار منجر شده و بسیاری افراد شاغل در کارگاه‌ها نیز آسیب‌های جسمی و روحی را به دنبال حوادث کار تجربه می‌کنند.

همچنین بر اساس برآورد سازمان بین‌المللی کار به صورت روزانه حدود ۶ هزار نفر در اثر حوادث و بیماری شغلی در جهان فوت کرده که سالانه بالغ بر ۲ میلیون و ۸۰۰ هزار نفر از کارگران را شامل شده و ۳۷۴ میلیون کارگر دیگر نیز از حوادث شغلی غیر کشنده رنج می‌برند. اهمیت حضور و استمرار بازرسان کار در قالب بازرسی از کارگاه‌ها شرایطی را موجب شده تا کاهش آمار حوادث ناشی از کار و ایمنی بیشتر در محیط‌های کارگاهی را به دنبال داشته باشد.

بر اساس نظر کارشناسان حوزه ایمنی کار و به استناد داده‌های موجود، بازرسی‌ها و تلاش در راستای ارتقاء ایمنی محیط کار، اثرگذاری قابل توجهی بر ایجاد شرایط ایمن اشتغال توسط کارفرمایان داشته و نیروی کار نیز با توجه به بسترهای ایجاد شده باید با رعایت موارد ایمنی در کاهش آمار حوادث ناشی از کار نقش آفرین باشد.

رونق تولید به دنبال رشد بازرسی کار

بازرسی کار مؤثر و کارآمد یکی از نشانه‌های اقتصاد موفق و رونق تولید است و نهاد بازرسی کار به عنوان تشکلات ضروری حوزه تولید با شکل‌گیری در قرن نوزدهم در واقع فرزند انقلاب صنعتی محسوب می‌شود. در همین راستادر اساسنامه سازمان بین‌المللی کار (ILO) نیز، برقراری نظام بازرسی کار و اقدامات استاندارد تعریف شده و قانونی این بخش از کشورهای عضو خواسته شده است.

در اصول مرتبط، بازرسی کار موضوعی دولتی معرفی شده و بر این اساس تعامل نزدیک بین بازرسان کار، کارگران و کارفرمایان در چارچوب قوانین حفاظت و ایمنی کار جهت ایجاد ارتباط مؤثر

در بسترسازی برای رونق تولید دیده شده است.

اجرای قوانین و مقررات حوزه روابط کار بارشد بازرسی‌های کار امکان‌پذیر شده و به دنبال آن ارتقاء شرایط تولید و همچنین بستر توسعه تولید و اشتغال ممکن خواهد شد.

تعداد کم بازرسان کار در مقابل کارگاه‌ها

بر اساس شرایط استاندارد تعریف شده بازرسی کار در جهان، سطح استاندارد تعداد بازرسان کار «یک به ۱۰ هزار» بوده که با توجه به جمعیت بیش از ۱۴ میلیون نفری کارگران بیمه‌شده در کشور مادر حال حاضر از این شاخص استاندارد دی فاصله داریم. به عبارتی سرانه بازرسان کار در کشور کمتر استاندارد جهانی است.

با توجه به فعالیت ۸۰۰ نفری بازرسان کار در سطح کشور در واقع این تعداد در تناسب با جمعیت کارگران شاغل در کارگاه‌ها نیست. این در حالی است که بیش از ۴۰۰ هزار بازرسی کار سالانه توسط این بازرسان انجام می‌شود.

رییس اتحادیه کارگران قراردادی و پیمانی کشور در گفت‌وگو با آتی‌نو در خصوص چالش‌های حوزه بازرسی کار گفت: «کمبود نیروی بازرسی کار در راستای اجرای بازرسی‌ها به عنوان یکی از بازرزترین مسائل این بخش محسوب شده و در واقع این مشکل رصد کارگاه‌ها را در خصوص اجرای کامل قوانین و مقررات کار با اختلال مواجه خواهد کرد.»

فتح‌الله بیات اظهار داشت: «فعالیت حدود ۸۰۰ بازرس کار در مقایسه با آمار بالای کارگاه‌های فعال سطح کشور در واقع دارای تناسب لازم نبوده و تقویت و افزایش نیروهای بازرسی کار یکی از ضروریات اساسی این حوزه به‌شمار می‌رود.»

وی تصریح کرد: «کارفرمایان نیز در تعامل با بازرسان کار و در راستای ایجاد بستر کاهش حوادث کار باید ملزم به رعایت کامل مسائل ایمنی اصول کار و اجرای دیگر قوانین مرتبط با حوزه کار شوند.»

افزایش بازرسان کار و کاهش حوادث شغلی

این فعال حوزه کارگری افزود: «افزایش تعداد بازرسی کار به دنبال رشد کمی بازرسان در سطح کشور حتما اثرگذاری مستقیم و تأثیر مثبتی بر کاهش حوادث ناشی از کار خواهد داشت.»

وی همچنین تأکید کرد: «در این خصوص حتی با افزایش چندبرابری بازرسان کار در صورت عدم تعامل و همکاری کارفرمایان در روند بازرسی کار و تهیه تجهیزات و ارائه آموزش‌های ایمنی و مهیا کردن محیط ایمن کار بازهم شاهد حوادث کار خواهیم بود.»

بیات اضافه کرد: «کارفرمایان باید با ارائه گسترده و به‌روز آموزش‌های ایمنی به نیروی کار و تأمین تجهیزات ایمنی محیط مناسب و ایمن کار را برای نیروی کار در کارگاه‌ها فراهم آورده و زمینه‌رایی بازرسی‌های کار مهیا کنند...»

ادامه در صفحه ۱۱

احسان احمدی

روزنامه‌نگار

بر اساس

شرایط

استاندارد

تعریف شده

بازرسی کار در

جهان، سطح

استاندارد

تعداد بازرسان

کار «یک به

۱۰ هزار» بوده

که با توجه به

جمعیت بیش

از ۱۴ میلیون

نفری کارگران

بیمه‌شده در

کشور مادر

حال حاضر از

این شاخص

استانداردی

فاصله داریم

نکته
↓

اشتغال غیر رسمی...

ادامه از صفحه ۲

...اشتغال و بازار کسب و کار گسترش خواهد یافت. کشف این کارگاه‌ها، حمایت از آنها در حوزه‌های مختلف و همچنین اطمینان بخشی به آنها در ادامه فعالیت‌های تولیدی منجر به کاهش اشتغال غیر رسمی شده و در غیر این صورت این بخش از اشتغال و کسب و کار به کار خود ادامه داده و بی‌توجهی به اجرای قانون کار و عدم پرداخت حقوق مزایای کارگران نیز یک رویه عادی در این کارگاه‌ها خواهد بود. البته مسأله‌ای مشهود در حوزه شکل‌گیری اشتغال غیر رسمی، عدم وجود نظارت‌های کافی اثربخش بر کارگاه‌ها در حوزه روابط کار و رعایت قوانین و مقررات حوزه کار در راستای پرداخت و حقوق مزایای نیروی کار است. در حوزه قانون کار، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی یکی از دستگاه‌های متولی در نظارت بر حسن اجرای قانون کار محسوب شده و در این بخش موضوع بازرسی اشاره شده در ماده (۹۶) قانون کار، مسأله رسیدگی به وضعیت کارگاه‌های فراری از اجرای قوانین کار است. با توجه به قدرت اجرایی ماده (۹۶) قانون کار در حوزه بازرسی، امکان اجرایی شدن نظارت بر حسن اجرای قانون کار در کارگاه‌ها توسط بازرسان حوزه کار به درستی در قانون دیده شده است. اما با وجود عزم راسخ از سوی وزار تخانه، بنا به دلایلی مانند محدودیت تعداد بازرسان حوزه کار و عدم امکان پوشش کامل بازرسی‌های کارگاهی، بخشی از کارگاه‌های فعال از زیر پوشش بازرسی‌ها خارج شده که این مهم به عنوان یکی از آسیب‌های حوزه بازرسی کار مطرح است. اینکه اراده‌ای در رفع این محدودیت وجود داشته و بسیاری از کارگاه‌ها تحت پوشش بازرسی‌های حوزه کار قرار گرفته و شاغلان در این بنگاه‌ها را از بخش غیر رسمی خارج و به حوزه رسمی اشتغال وارد کنیم، نیازمند ابزار کافی از جمله بازرسان حوزه کار است. به جای تسهیل‌گری در مراحل و شرایط رسیدگی به دعاوی کارگر و کارفرما در هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف و ایجاد سازوکارهای جدید، رصد اجرای کامل قوانین و مقررات حوزه کار توسط کارگاه‌ها و ارائه تذکرات لازم به کارفرمایان در این خصوص مقدمه‌ای جهت کاهش دعاوی و پرداخت حقوق مزایای کارگران خواهد بود. مجموعاً در ارتباط با شکل‌گیری و گسترش اشتغال غیر رسمی در فضای کار و تولید، خلاء نظارتی وجود داشته که بخش عمده آن ناشی از کمبود نیروی انسانی حوزه بازرسی کار در ادارات کار محسوب می‌شود. البته در راستای ایجاد اشتغال غیر رسمی در حوزه کسب و کار با نگاه به قانون کار در واقع خلاء قانونی در این حوزه دیده نشده و قوانین و مقررات این بخش و بازرسی‌ها به میزان کافی در قانون کار دیده شده است. عدم رعایت برخی حقوق قانون کار در خصوص نیروی کار کودک و همچنین بهره‌گیری غیر متعارف از نیروی کار زنان نیز در چارچوب اشتغال غیر رسمی قرار گرفته که بخشی از این وضعیت محصول عدم وجود نظارت‌های کافی در حوزه کسب و کار است. کارگاه‌هایی در این قالب اشتغال با بهره‌کشی از نیروی کار در شرایط غیر استاندارد و در فضای غیر مرتبط با قانون کار با گسترش نظارت‌ها و بازرسی کسب و کار، شرایط کار خود را تغییر داده و مجبور به اجرای قانون و پرداخت حقوق نیروی کار خواهند شد.